

De democràcies i cooperatives

Santos Hernández, autor de 'Parlem de cooperatives', escriu sobre les relacions entre el cooperativisme i el funcionament democràtic, una característica fonamental d'aquest tipus d'economia social que sovint és oblidat. Hernández defensa també que la democràcia ha de facilitar que les cooperatives escoltin la veu de les minories.

Quan parlem de cooperatives, oblidem molt sovint que la democràcia interna és una característica essencial del cooperativisme. No n'és l'única, però sí una de les fonamentals. Però que no ens n'adonem no deixa de tenir una certa lògica. Perquè la veritat és que no tenim les idees gaire clares sobre què és, de debò, això de la democràcia. És ben cert que la gent sembla creure's algunes coses força estranyes. Parlem-ne.

Aclarim, d'antuvi, que la democràcia no és una cosa que s'esdevingui una vegada cada quatre anys. Però sembla que molta gent s'ho creu. I, sens dubte, n'hi ha que li ho volen fer creure. Doncs, no. Que quedí clar. La democràcia no consisteix a escollir, per sufragi popular netíssim, una mena de tirà que després, durant quatre anys, farà el que bé li sembli, sense retre'n comptes a ningú. No. La democràcia és un sistema que organitza una sèrie de controls mutus que no permeten que ningú no pugui fer i desfer com li vingui de gust. I si aquests controls no són reals, no hi ha democràcia. Prou sé que es parla molt de capacitat de govern, de necessitat de majories absolutes i de moltes ximpleries d'aquesta mena. Hi ha gent que es pensa –i n'hi ha que li ho volen fer pensar– que governabilitat significa que hi hagi algú que mani i –perquè té les metralletes o la majoria absoluta– que els altres hagin d'obeir. Error. La veritat és que la democràcia, la governabilitat honesta i digna, vol dir pacte, negociació, aplicats metòdicament i contínuament. No són bones les majories absolutes, de cap color. Cal haver de pactar sempre.

I hem de menester, abans de res, l'organització d'aquest pacte, d'aquest cli-

ma de pacte. Necessitem crear les circumstàncies que el facilitin, que el possibilitin. Amb informació, amb obertura, amb respecte mutus. Si us plau: que no em digui ningú que això és impossible. Jo conec homes honrats que tenen idees diferents de les meves. I, com que crec que són honrats, puc treballar amb ells. Fins i tot puc barallar-m'hi sense deixar-los de respectar, d'apreciar.

Pensem en un grup cooperatiu que existeix a València, format per sis cooperatives de rams diferents (dues d'industrials, dues de serveis terciaris, una d'ensenyament professional i una de consum), més una de crèdit que alhora aglutina una setantena de cooperatives agrícoles. Pensem en una altra cooperativa, aquesta existent a Barcelona, que té set-cents socis de treball i cent seixanta mil de consum. En entitats d'aquestes característiques, la informació, la comunicació interna, la política d'acció conjunta, la forma de realitzar les votacions, no s'improvisen. Cal reglamentar-les, preparar-les, organitzar-les. Freqüentment, meditatament, tècnicament. De la mateixa manera que el pla d'elaboració de qualsevol producte, de qualsevol servei, que no neix tot solet ni de manera automàtica. Cal una llarga i estudiada preparació. I un continu seguiment de la seva real aplicació i dels seus resultats.

El paper de la direcció. Aquestes veritats, que, a mi, em semblen d'una claredat indiscutible, ens porten a una realitat molt incòmoda. Com que aquesta planificació, aquesta organització, és una feina, per definició, d'alta direcció, és aquesta, l'alta direcció, l'única que la pot plantejar. Per als directius –si són honestos– es tracta d'una realitat molt du-

ra: han d'acceptar que en la macrocooperativa, en el grup de cooperatives, és la direcció qui decidirà si hi haurà democràcia o no. I és decisió seva l'aplicació o no de la democràcia, i fins a quin punt serà aquesta aplicada. Sven Ake Böök, en l'informe que li va encarregar l'Aliança Cooperativa Internacional, ho diu així, i, a més a més, hi afegeix: "Seria una actitud mancada de realisme esperar iniciatives espontànies i extensives procedents dels socis per ells mateixos, i resultaria clarament deshonest que es critiquéssim la seva passivitat amb expressions com ara apatia o semblants". Queda clar? Seria deshonest d'imputar la manca de democràcia real al soci petit, al membre unitari. És la direcció qui té la responsabilitat d'implantar la democràcia en una gran entitat, cooperativa o no cooperativa.

I això, és ben veritat, ens costa. Perquè passa que el nostre poble –nosaltres– no som bons demòcrates: encara no en sabem. Tots nosaltres hem viscut en un món dictatorial, i això es paga. Tribarem encara unes quantes generacions a arribar a saber respectar qui té una opinió diferent de la nostra, a arribar a adonar-nos que és del tot impossible que allò que, a mi, em sembla bo sigui, amb absoluta seguretat, la millor cosa per a tothom. Caldrà, encara, que passi molt de temps abans que cadascú de nosaltres sigui capaç d'abstenir-se d'emprar, en suport de la nostra opinió, aquella quantitat de poder coactiu, poca o molta, que sigui al nostre abast en cada moment concret.

És per això que tots ens hem d'esforçar –i, a tots, ens caldrà esforç– en la creació d'aquest clima de pacte a què al·ludia suara. No és fàcil, perquè, de primer, no en tenim l'hàbit. I no és fàcil,

sobretot, perquè, tan bon punt es tracta de grups, d'estructures una mica amples, una mica complicades, el clima de la democràcia, de la capacitat de pacte, no apareix de manera natural i automàtica.

Mirem-nos un talleret, una cooperativa petita, d'aquestes de cinc o sis socis. En aquests casos, l'acord, el pacte, el respecte a l'altre soci i a la seva opinió, són coses que s'hi donen en grau major o menor, però sempre d'una manera natural, exclusivament en funció del tarannà més o menys democràtic d'aquests cinc o sis socis. En una entitat de grau superior, en una macrocooperativa, les coses no passen així. Fins i tot si hi donem per certa una actitud oberta en els dirigents, aquí, la democràcia no s'hi presenta d'una manera espontània. És absolutament imprescindible que sigui organitzada, preparada.

Sovint sentim dir que la direcció ha de ser autoritària per la necessitat d'aconseguir una eficàcia econòmica. S'equivoquen. Mirem el que ens en diu Amartya Sen, el premi Nobel d'Economia d'enguany. No ha estat mai demostrat que la dictadura –en gran o en petit– doni resultats econòmics superiors als de la democràcia. No, no ha estat mai demostrat. És una de les tantes mentides que els dirigents –de qualsevol tipus– ens volen fer empassar. La veritat és tota altra. La veritat és, en el fons del fons, que quan algú diu que una entitat –una cooperativa, o un estat, o un ajuntament, o un equip de futbol– no pot ser dirigida democràticament, allò que fa és una confessió d'incapacitat. Aquesta persona ve a dir que ella no es veu amb cor de fer-ho. No n'és capaç, no en sap prou. És indubtable –i això sí que s'ha demostrat– que la direcció democràtica resulta, per a qui dirigeix, molt més difícil que no la coneguda fórmula de l'*orden y mando*. Amb aquesta no cal donar explicacions, no s'han de menester arguments per tal de convèncer els nostres iguals. Potser no cal ni tan sols meditar-hi, que és una cosa tan incòmoda.

No és bona la direcció autoritària. No. Ni tan sols, fixeuvos-hi, quan aquell qui mana hagi rebut l'autoritat mitjançant la consecució d'una majoria absoluta en una elecció perfectament correcta. Podria dir-se, sí, que l'essència de la democràcia consisteix en el respecte a la decisió de la majoria. Podria dir-se, no dic pas que no. Ho diu així fins i tot gent honesta i plena de bona fe. Jo, tanma-

“Mirem el que ens diu l'últim Nobel d'Economia, Amartya Sen. No ha estat mai demostrat que la dictadura doni resultats econòmics superiors als de la democràcia.”

teix, considero que la democràcia veritable comença només quan, en l'aplicació de la política general decidida per la majoria democràtica, aquesta es creu obligada a respectar també, en tot el que sigui possible –que sempre és molt– l'opinió de les minories.

Caldrà saber sempre quina és aquesta opinió. Caldrà que la direcció construeixi els canals a través de les quals

l'opinió de les minories –de tothom– pugui ser expressada amb llibertat i, també amb naturalitat. I, a partir d'aquesta informació, la direcció haurà d'organitzar –crear– les formes en què les votacions puguin quantificar aquestes opinions diverses. No és fàcil, és clar. Qui ha dit mai que ho fos?

Santos Hernández

Amb el suport de:

CAIXA CATALUNYA

FUNDACIÓ ROCA GALÈS

La biblioteca de la Fundació Roca Galès, especialitzada en cooperativisme

Horari: Dilluns i dimecres, de 10 h a 13 h.

Dimarts i dijous, de 16.30 h a 19 h.

C/ Aragó, 281, 1r 1a. Tel. 93 215 48 70
Barcelona